

4. Programski paket ORIGIN

1 Teorijski zadaci

Zadatak 1. (Osnovna podešavanja grafika) Dodati novu kolonu u trenutnoj radnoj svesci (*workbook*) i uneti podatke iz tabele. Nacrtati grafik tipa *line + symbol* kolona B i C (u funkciji kolone A). Srediti ga kao na slici.

Podešavanja osa grafika:

- (1) Prikazati sve četiri ose na grafiku.
- (2) Podesiti x osu da bude u rasponu od 0 do 1 sa korakom 0.1, a y osu od 0 do 22.5 sa korakom 5.
- (3) Prikazati grid linije i podesiti im debljinu na 0.7 i 0.5 (*major* i *minor*) redom.
- (4) Oznakama na x osi dodati prefiks + i sufiks V. Rotirati ih za 10 stepeni.
- (5) Oznake na y osi pomnoziti sa 10.
- (6) Napraviti legendu. Veličinu svih oznaka (na osama i legendi) povećati jednom (opcija *increase font*). Podesiti izgled legende kao na slici.

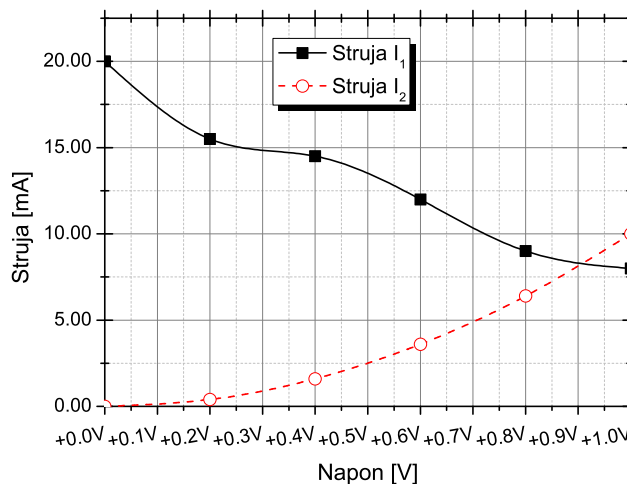
Podešavanja simbola i linija:

- (7) Povećati veličinu simbola na 12, a debljinu linije na 1.5. Tip linije podesiti na *spline*. Isključiti opciju da je oko simbola razmak (*gap to symbol*).
- (8) Podesiti da se i stil linije (*line style*) i unutrašnjost simbola (*symbol interior*) povećavaju inkrementalno za 1 (*By One*).

Eksportovanje:

- (9) Promeniti ime radnoj svesci u "merenje", a grafiku u "Grafik merenja". Grafik zapamtiti (eksportovati) kao *eps* fajl, i kopirati u Word.

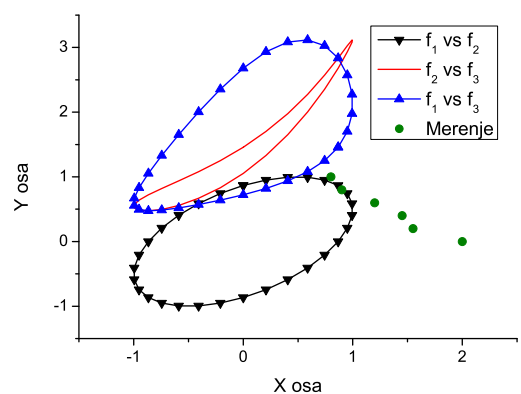
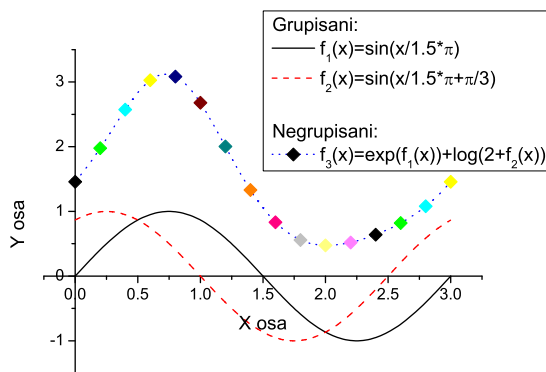
U	I_1	I_2
0.0	2.00	0.00
0.2	1.55	0.04
0.4	1.45	0.16
0.6	1.20	0.36
0.8	0.90	0.64
1.0	0.80	1.00

Zadatak 2. (Automatsko generisanje kolona) U projektu iz prethodnog zadatka, dodati novu radnu svesku (*workbook*). U prvoj koloni generisati brojeve od 0 do 3 sa korakom 0.1. U naredne tri kolone redom generisati vrednosti funkcija $f_1(x) = \sin(x\pi/1.5)$, $f_2(x) = \sin(x\pi/1.5 + \pi/3)$ kao i $f_3(x) = e^{f_1(x)} + \log(2 + f_2(x))$. Nacrtati grafik i srediti ga kao na slici.

- (1) Podesiti ose tako da prolaze kroz koordinatni početak.
- (2) Razgrupisati serije, a onda prve dve grupisati i podesiti tip *line*. Poslednju ostaviti da bude *line + symbol*.
- (3) Podesiti inkrementalno menjanje stila i boje linije, kao i inkrementalno menjanje boje simbola na poslednjoj seriji.
- (4) Prikazivati svaki 3. simbol na poslednjoj seriji (propuštati po 2 simbola).
- (5) Premenovati grafik u "Grafik funkcija", radnu svesku u "Funkcije" i eksportovati radnu svesku u fajl `funkcije.dat`.
- (6) Importovati podatke iz fajla `funkcije.dat` u novu radnu svesku.

Nacrtati kombinovani grafik i srediti ga kao na drugoj slici.

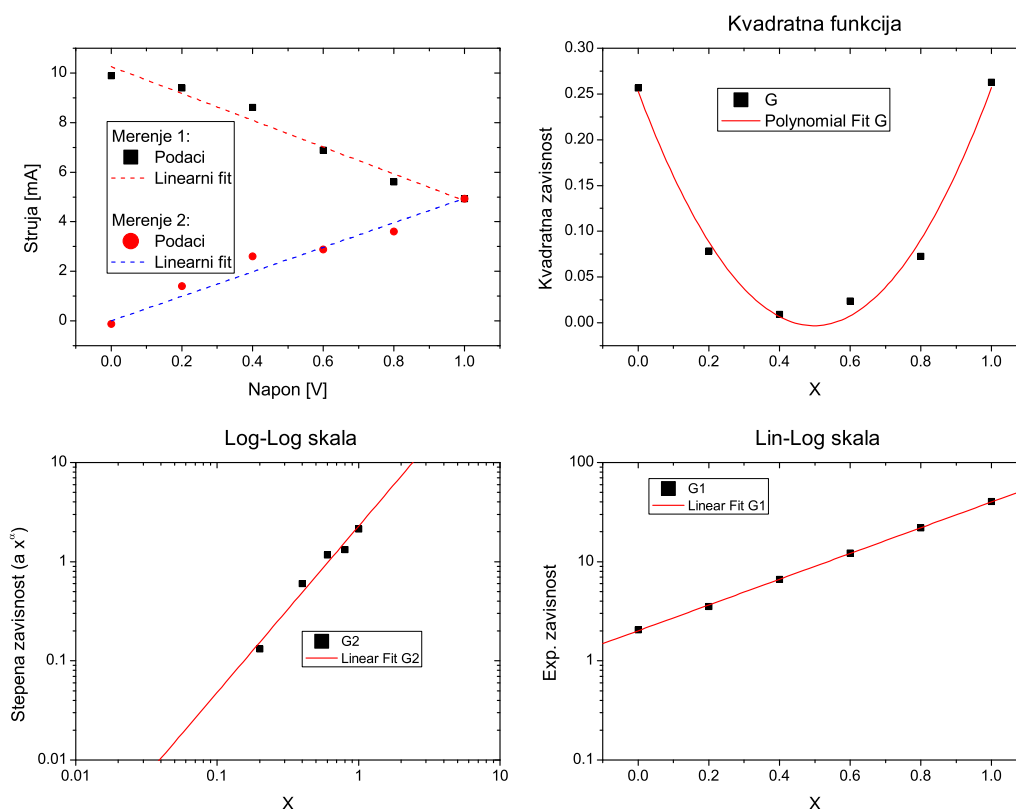

Zadatak 3. (Fitovanje)

- (1) U koloni A radne sveske upisati vrednosti 0, 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 1. Vrednosti kolona B i B1 izračunati po formuli $10-5*\text{col}(A)$ i $5*\text{col}(A)$. Kolonu C ispuniti pseudoslučajnim brojevima koji podležu normalnoj raspodeli. Naredne dve kolone D i D1 formirati po formuli $\text{col}(B)+0.4*\text{col}(C)$ i $\text{col}(B1)+0.4*\text{col}(C)$ ¹.
- (2) Nacrtati grafik zavisnosti kolona D i D1 od A. Tip grafika podesiti na *scatter*.
- (3) Izvršiti linearno fitovanje oba grafika, i uočiti vrednosti i greške koeficijenata fitovanja. Grafik srediti kao na slici (debljina linija je 1.5, a sve oznake su povećanem jednom).

Polinomno fitovanje i fitovanje nelinearnih zavisnosti $f_1(x) = ce^{ax}$ i $f_2(x) = cx^\alpha$.

- (4) Otvoriti novu radnu svesku i u kolonu A upisati iste vrednosti 0, 0.2, 0.4, 0.6, 0.8, 1. Generisati vrednosti u kolonama B, B1 i B2 redom koristeći formule $(\text{col}(A)-0.5)^2$, $2*\exp(3*\text{col}(A))$ i $2*\text{col}(A)^{1.3}$. Dodati kolonu F ispunjenu pseudoslučajnim brojevima koji podležu normalnoj raspodeli i generisati kolone G, G1 i G2 redom po formulama $\text{col}(B)+0.01*\text{col}(C)$, $\text{col}(B1)+0.01*\text{col}(C)$ i $\text{col}(B2)+0.01*\text{col}(C)$.
- (5) Nacrtati (posebne) grafike zavisnosti kolona G, G1 i G2 od A. Na drugom i trećem podesiti *y* osu da bude logaritamska, a na trećem ujedno i *x* osu.
- (6) Prvi grafik fitovati kvadratnom a ostale linearnom funkcijom. Izračunati vrednosti parametara fitovanja i njihove greške.
- (7) Spojiti sva 4 grafika u jedan.

¹Ove dve kolone imaju ulogu rezultata merenja sa (veštački) dodatom greškom

Primetimo da kolone G1 i G2 odgovaraju redom zavisnostima $f_1(x) = ce^{ax}$ i $f_2(x) = cx^\alpha$ gde su (tačne) vrednosti koeficijenata $c = 2$, $a = 3$ za prvu i $c = 2$, $\alpha = 1.3$ za drugu zavisnost.

Iako su u pitanju nelinearne zavisnosti, nakon određenih transformacija možemo ih svesti na linearne i izvršiti fitovanje.

1. $y = ce^{ax}$. Ako logaritmujeemo obe strane jednakosti dobijamo

$$\log_{10} y = \log_{10} c + ax \log_{10} e$$

Prema tome, $Y = \log_{10} y$ je linearna funkcija od x oblika

$$Y = Ax + B, \quad A = a \log_{10} e, \quad B = \log_{10} c.$$

Sada možemo generisati vrednosti za Y (u novoj koloni), nacrtati zavisnost Y od x , i izvršiti linearno fitovanje da bi dobili koeficijente A i B . Međutim, isti efekat ćemo postići ukoliko nacrtamo polaznu zavisnost y od x , pa podesimo skalu na y osi da bude logaritamska. Tako ćemo "naterati" Origin da fituje $Y = \log_{10} y$ u funkciji od x . Fitovanjem dobijamo sledeće vrednosti ²:

$$A = 1.299 \quad B = 0.303 \\ \Delta A = 0.01 \quad \Delta B = 0.01$$

Koeficijente a i c sada jednostavno računamo

$$a = \frac{A}{\log_{10} e} = 2.99, \quad c = 10^B = 2.01$$

Pošto je a jednak proizvodu konstante $(\log_{10} e)^{-1}$ i veličine A , to su relativne greške za A i a jednake, odakle dobijamo

$$\frac{\Delta a}{|a|} = \frac{\Delta A}{|A|} \Rightarrow \Delta a = |a| \frac{\Delta A}{|A|} = 0.023$$

Grešku za $c = 10^B$ dobijamo koristeći pravilo prvog izvoda:

$$\Delta c = |10^B \ln 10| \Delta B = 0.066$$

Pravilo prvog izvoda: Ako je veza izmedju veličina z i t data pomoću $z = f(t)$, i ako je poznata greška Δt veličine t , onda grešku veličine z možemo proceniti na sledeći način:

$$\Delta z = |f'(t)| \Delta t.$$

Pravilo prvog izvoda (opšti slučaj): Ako je $z = f(t_1, t_2, \dots, t_n)$ onda je

$$\Delta z = \left| \frac{\partial f}{\partial t_1} \right| \Delta t_1 + \left| \frac{\partial f}{\partial t_2} \right| \Delta t_2 + \dots + \left| \frac{\partial f}{\partial t_n} \right| \Delta t_n.$$

²Napomena: Ove vrednosti mogu da budu drugačije, u zavisnosti od generisanih pseudoslučajnih brojeva u koloni F, ali ne bi trebalo da značajno odstupaju od vrednosti koje su ovde date. Naravno, to će prouzrokovati "male" promene svih vrednosti koje dalje računamo.

³Primetimo da dobijena vrednost za α (1.67 ± 0.16) ne sadrži tačnu vrednost 1.3. Ovo nas navodi na zaključak da je stepena zavisnost neotporna na greške, tj. da relativno male greške u podacima mogu prilično da utiču na dobijenu vrednost eksponenta.

2. $y = cx^\alpha$. Kao i u prethodnom slučaju, ako logaritmujeemo obe strane dobićemo

$$\log_{10} y = \log_{10} c + a \log_{10} x$$

pa je sada $Y = \log_{10} y$ linearna funkcija od $X = \log_{10} x$ oblika

$$Y = \alpha X + B, \quad B = \log_{10} c.$$

Dakle, i sada možemo ili da nacrtamo grafik zavisnosti Y od X (prethodno da generišemo odgovarajuće kolone) i obavimo fitovanje, ili da nacrtamo grafik polaznih zavisnosti (y od x), pri čemu obe ose logaritmujeemo (kao što je i uradjeno na slici). Fitovanjem dobijamo ³

$$\alpha = 1.67 \quad B = 0.35 \\ \Delta \alpha = 0.16 \quad \Delta B = 0.06$$

Vrednost i grešku za c određujemo kao u prethodnom slučaju:

$$c = 10^B = 2.23 \quad \Delta c = |10^B \ln 10| \Delta B = 0.31$$

Opšti slučaj. Ako imamo neku zavisnost $y = f(x)$ koja zavisi od parametara $a, b, c, \dots$, trudimo se da je svedemo na jedan od oblika:

$$Y = AX + B \quad \text{ili} \quad g(y) = A + BX + CX^2 + \dots$$

gde je $Y = g(y)$ i $X = h(x)$, za neke funkcije g i h . Tada crtamo grafik Y u funkciji od X (osim ako g ili h nisu logaritamske funkcije) i fitovanjem određujemo koeficijente $A, B, C, \dots$, na osnovu kojih onda računamo $a, b, c, \dots$

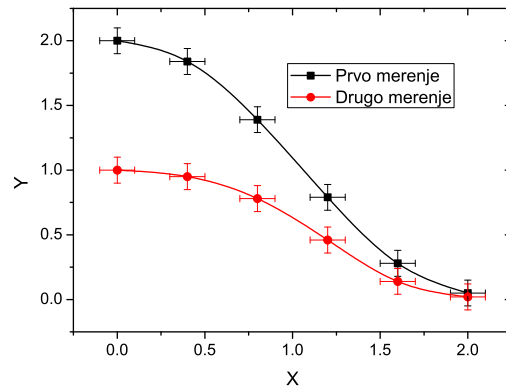
Zadatak 4. (Naprednija obrada rezultata merenja) Zavisnost neke fizičke veličine y od druge fizičke veličine x data je sa

$$y = c \exp\left(-\frac{x^2}{a} - \frac{x^4}{b}\right).$$

U tablici su prikazani rezultati dve serije merenja zajedno sa procenjenim greškama za x i y .

- (1) Grafički predstaviti rezultate merenja i srediti grafik kao na slici.
- (2) Veličina simbola je 12, debljina linije 1.5pt, veličina fonta svih oznaka povećana je jednom.
- (3) Linija koja povezuje tačke je glatka kriva (*spline*).
- (4) Izvršiti fitovanje **odgovarajućih** zavisnosti i odrediti koeficijente c , a i b , kao i greške ΔC , Δa i Δb za obe serije merenja. Nacrtati i odgovarajući grafik.
- (5) Srediti grafik tako da je veličina simbola 12 a debljina linije 1.5pt.

x	y_1	y_2	Δx	Δy
0.0	2.00	1.00	0.05	0.05
0.4	1.84	0.95	0.05	0.05
0.8	1.39	0.78	0.05	0.05
1.2	0.79	0.46	0.05	0.05
1.6	0.28	0.14	0.05	0.05
2.0	0.05	0.02	0.05	0.05

Potrebno je obaviti određene transformacije, tako da se dobiju nove dve veličine X i Y (u funkciji od x i y) koje su povezane linearnom ili polinomnom (u ovom slučaju kvadratnom) zavisnošću. Da bi pojednostavili postupak, nećemo uzimati u obzir date greške rezultata merenja (poslednje dve kolone tabele na prethodnoj strani).

Logaritmovanjem izraza za y dobijamo

$$\log_{10} y = \log_{10} c - \left(\frac{x^2}{a} + \frac{x^4}{b} \right) \log_{10} e.$$

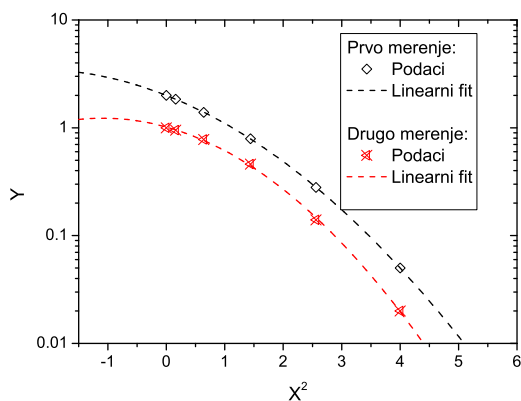
Sada je jasno da je $Y = \log_{10} y$ kvadratna funkcija od $X = x^2$, tj.

$$Y = AX^2 + BX + C$$

gde je

$$A = -\frac{\log_{10} e}{b}, \quad B = -\frac{\log_{10} e}{a}, \quad C = \log_{10} c.$$

Dakle, generisaćemo još jednu kolonu sa vrednostima $X = x^2$. Pošto je $Y = \log_{10} y$, možemo da nacrtamo y u funkciji od X , pri čemu ćemo skalu na y osi podesiti da bude logaritamska. Tako dobijamo sledeći grafik:

Fitovanjem dobijamo sledeće vrednosti koeficijenata ⁴:

$$A = -0.0467 \quad B = -0.213, \quad C = 0.300$$

$$\Delta A = 0.0004 \quad \Delta B = 0.001 \quad \Delta C = 0.001$$

Dalje je

$$a = -\frac{\log_{10} e}{B} = 2.039$$

$$b = -\frac{\log_{10} e}{A} = 9.299$$

$$c = 10^C = 1.995$$

Greške koeficijenata a i b određujemo koristeći izraze za relativne greške proizvoda i količnika:

$$\frac{\Delta a}{|a|} = \frac{\Delta B}{|B|} \Rightarrow \Delta a = |a| \frac{\Delta B}{|B|} = 0.01$$

$$\frac{\Delta b}{|b|} = \frac{\Delta A}{|A|} \Rightarrow \Delta b = |b| \frac{\Delta A}{|A|} = 0.08$$

Pošto je $c = 10^C$, grešku ovog koeficijenta računamo primenom pravila prvog izvoda:

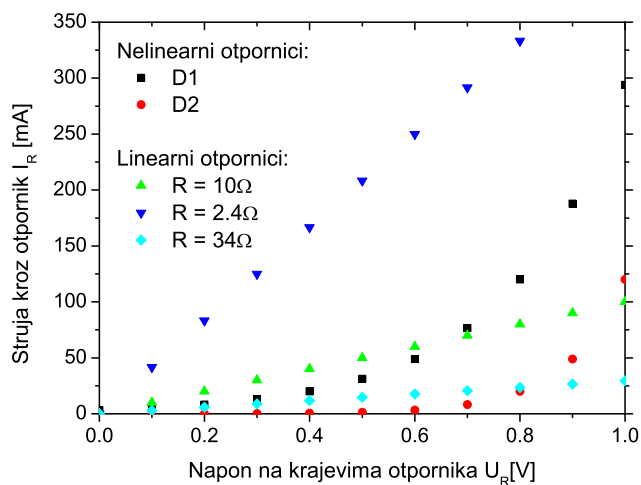
$$\Delta c = |10^C \ln 10| \Delta C = 0.005$$

⁴Analizu radimo samo za prvu seriju merenja, a vi možete da pokušate da odradite i za drugu :).

2 Razni zadaci

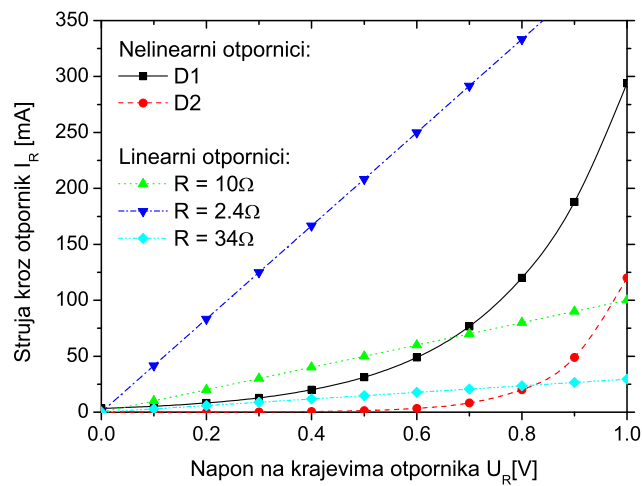
Zadatak 1. Grafički predstaviti strujno-naponske karakteristike linearnih i nelinearnih otpornika. Izmerene zavisnosti struje I od napona U za nelinearne otpornike date su u fajlu `zad1.txt`. Linearni otpornici imaju redom otpornosti .

- (1) Uneti podatke iz fajla `zad1.txt`.
- (2) Generisati vrednosti struje za linearne otpornike po formuli.
- (3) Nacrtati grafik na kome se prikazuju samo tačke (scatter).
- (4) Podesiti da su vrednosti na x osi u opsegu od 0 do 1 sa korakom 0.2 a na y osi od 0 do 350 sa korakom 50.
- (5) Veličina fonta ovih vrednosti je 24. Podesiti okvir sa svih strana pri čemu samo sa gornje strane crtice idu ka unutra dok sa ostalih strana idu ka spolja.
- (6) Napisati nazive svake od osa. Veličinu fonta povećati jednom.
- (7) Napraviti legendu.
- (8) Veličinu fonta povećati jednom.
- (9) Ubaciti ovu sliku u Word i dodati joj potpis.

Zadatak 2. Korišćenjem podataka iz predhodnog zadatka nacrtati sledeći grafik.

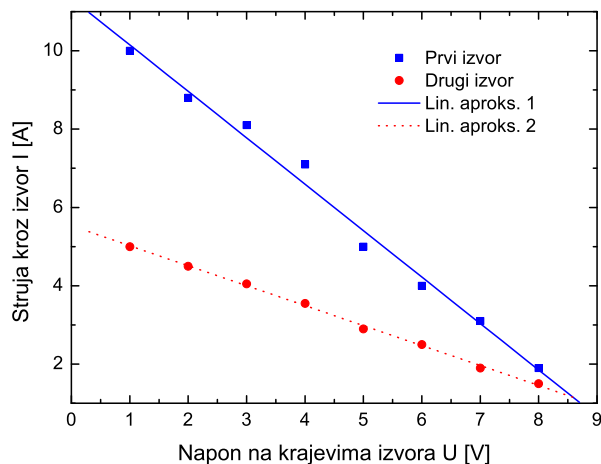
- (1) Umesto tačaka sada imamo linije sa tačkom. Linije su glatke krive koje prolaze kroz sve tačke.
- (2) Debljina linija je 1.
- (3) Alternativno se menjaju i boja i tip linije.
- (4) Ubaciti sliku u Word i dodati potpis.

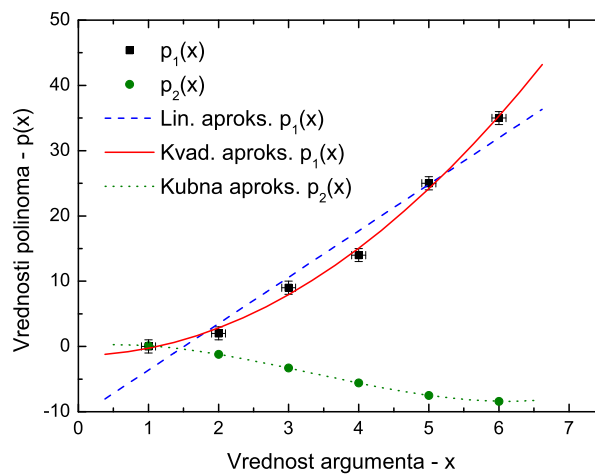
Zadatak 3. Na osnovu podataka datih u tabeli nacrtati grafik zavisnosti struje kroz izvor od napona na krajevima izvora. Izvršiti linearno fitovanje obe grupe podataka i odrediti koeficijent pravca i slobodni član provučene prave. Veličinu fonta svih oznaka povećati jednom (za jedan red veličine). Debljine svih linija su 1.5pt.

$U[V]$	$I_1[A]$	$I_2[A]$
1	10	5
2	8.8	4.5
3	8.1	4.05
4	7.1	3.55
5	5	2.9
6	4	2.5
7	3.1	1.9
8	1.9	1.5

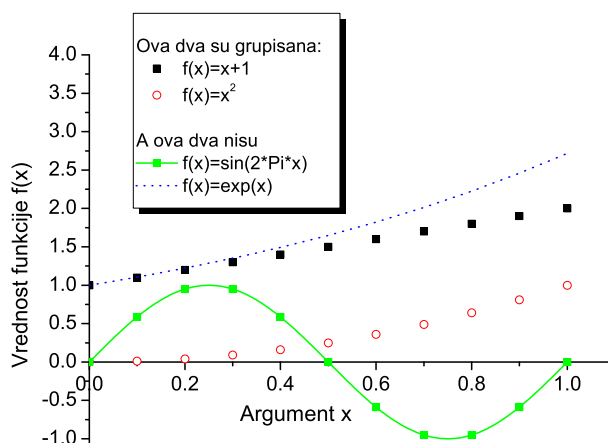

Zadatak 4. Na osnovu podataka datih u tabeli nacrtati grafik vrednosti funkcija $p_1(x)$ i $p_2(x)$ i izvršiti fitovanje vrednosti prve funkcije polinomom prvog i drugog stepena, a zatim fitovanje vrednosti druge funkcije polinomom trećeg stepena. Veličinu fonta svih oznaka povećati jednom (za jedan red veličine). Debljine svih linija su 1.5pt.

x	p_1	p_2	Δx	Δp_1
1	0	0.1	0.1	1
2	2	-1.2	0.1	1
3	9	-3.3	0.1	1
4	14	-5.6	0.1	1
5	25	-7.5	0.1	1
6	35	-8.4	0.1	1

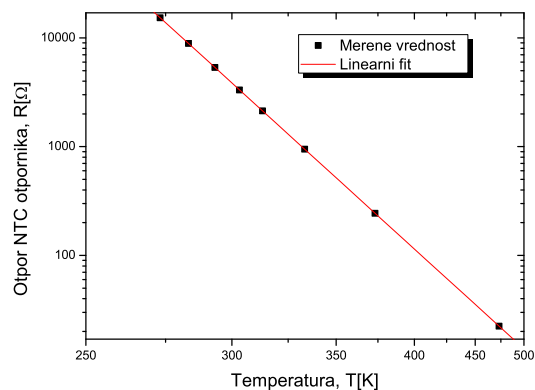
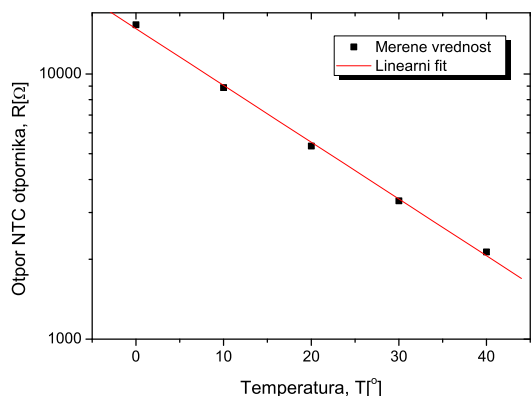
Zadatak 5. Nacrtati grafike funkcija $x + 1$, x^2 , $\sin(2\pi x)$, e^x . Vrednosti funkcija generisati u 10 tačaka. Pomeriti x osu. Veličinu fonta svih oznaka povećati jednom (za jedan red veličine). Debljine svih linija su 1.5pt. Sliku ubaciti u Word i dodati potpis.

Zadatak 6. Nacrtati grafike zavisnosti otpora NTC otpornika. Izmerene vrednosti su date u tabeli.

- (1) Uneti vrednosti u radnu svesku i izračunati odgovarajuće temperature u kelvinima.
- (2) Nacrtati grafik zavisnosti otpora od temperature, pri čemu je temperatura u celzijusima i u obzir se uzimaju samo prva 5 merenja.
- (3) Podesiti y osu na ovom grafiku da bude logaritamska.
- (4) Grafik fitovati pravom i odrediti zavisnost otpora od temperature.
- (5) Nacrtati grafik zavisnosti otpora od temperature, pri čemu je temperatura u kelvinima i u obzir se uzimaju sva merenja. Podesiti y osu da bude logaritamska, a x osu da bude recipročna ($1/T$).
- (6) Grafik fitovati pravom i odrediti zavisnost otpora od temperature.

T[°]	R[Ω]
0	15337.9
10	8888.66
20	5346.53
30	3325.61
40	2132.27
60	949.609
100	244.3
200	22.3887

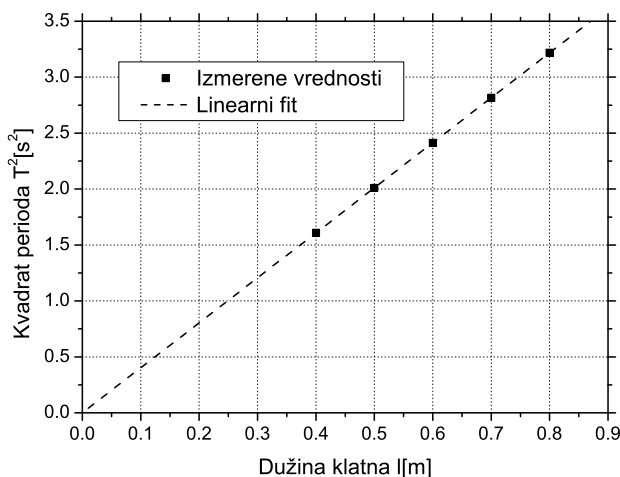

Zadatak 7. Izvršiti obradu rezultata merenja perioda oscilovanja matematičkog klatna i naći ubrzanje zemljine teže. Mereno je vreme za koje klatno izvrši $N = 15$ oscilacija. Mereni rezultati su dati u tabeli. Period oscilovanja klatna izračunava se po formuli

$$T = 2\pi\sqrt{\frac{l}{g}}$$

l [m]	T_{15} [s]
0.4	19.03
0.5	21.27
0.6	23.3
0.7	25.17
0.8	26.91

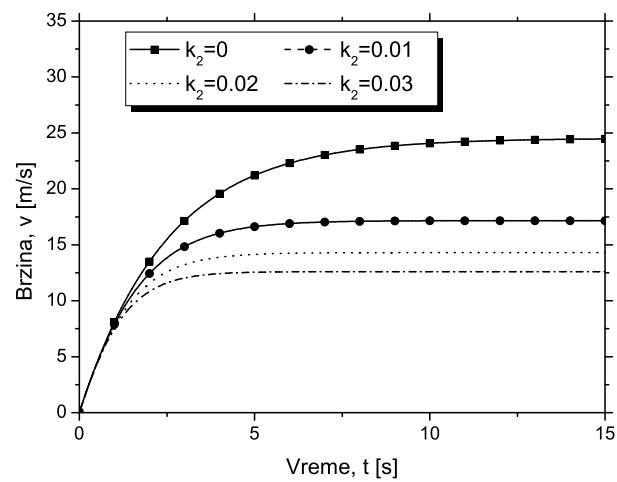
- (1) Ubaciti ove podatke u **Origin** i izračunati period oscilovanja za svako merenje po formuli $T = T_{15}/15$.
- (2) Izračunati vrednosti kvadrata perioda T^2 .
- (3) Fitovati ovaj grafik pravom, ali tako da prava prolazi kroz nulu.
- (4) Nacrtati grafik zavisnosti kvadrata perioda T^2 od dužine l . Grafik srediti kao na slici. Sve oznake na grafiku i brojeve povećati jednom. Debljina fitovane linije je 1.5 a debljina grid linija je 0.5.
- (5) Na osnovu vrednosti koeficijenta pravca i greške izračunati vrednost i grešku merenja ubrzanja zemljine teže.

Zadatak 8. Grafički predstaviti zavisnost brzine kuglice pri slobodnom padu i dejstvu otpora vazduha za različite vrednosti koeficijenta otpora vazduha. Jednačina kretanja kuglice je

$$ma = mg - k_1v - k_2v^2.$$

- (1) Uneti podatke iz fajla `zad8.txt`.
- (2) Nacrtati grafik. Sve oznake na grafiku i brojeve povećati jednom. Debljina linija na grafiku je 1.5. Prva dva grafika su grupisana, pri čemu se inkrementalno menja tip linije i tip simbola. Crta se svaki 10ti simbol. Druga dva grafika nisu grupisana.
- (3) Dobijeni grafik zapamtiti kao sliku u `png` formatu i uneti u `Word`.
- (4) Podesiti da tekst ne ide oko slike i dodati potpis ispod slike.

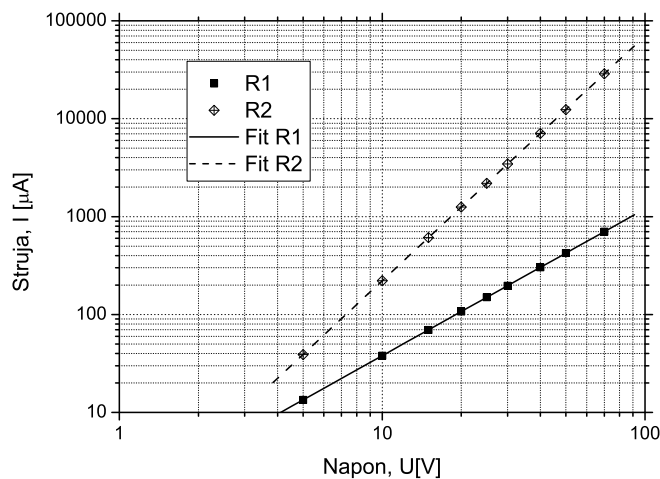
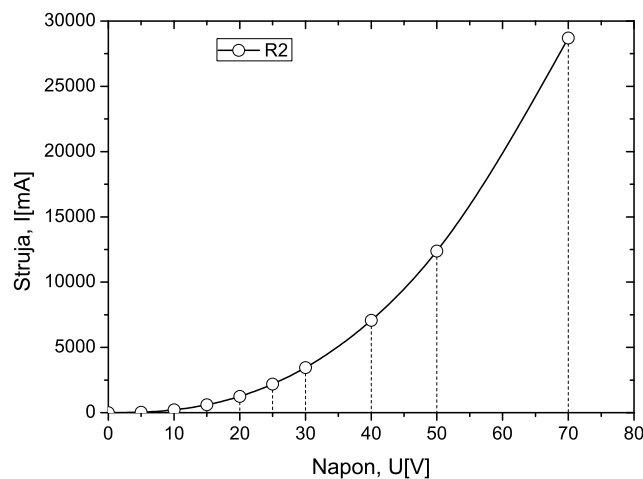
Zadatak 9. Nacrtati grafik strujno-naponskih karakteristika dva nelinearna otpornika.

- (1) Uneti podatke iz fajla zad9.txt.
- (2) Nacrtati grafik u linearnoj skali i formatirati ga kao na slici. Sve oznake na grafiku i brojeve povećati jednom. Debljina grafika je 1.5 a istačkanih linija 0.5. Linija koja povezuje tačke je glatka i ide iza simbola.
- (3) Nacrtati grafik u log - log skali. Izvršiti linearno fitovanje.
- (4) Ukoliko je teorijska zavisnost struje od napona data izrazom

$$I = aU^b,$$

na osnovu dobijenih parametara fitovanja izračunati koeficijente.

- (5) Grafike uneti u Word, podesiti da tekst ne ide oko slika i dodati potpis ispod slika.

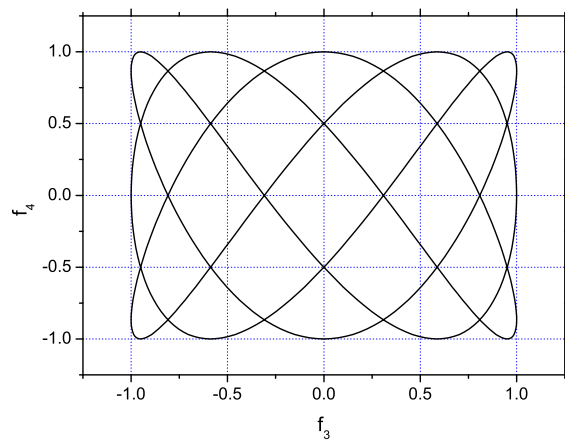
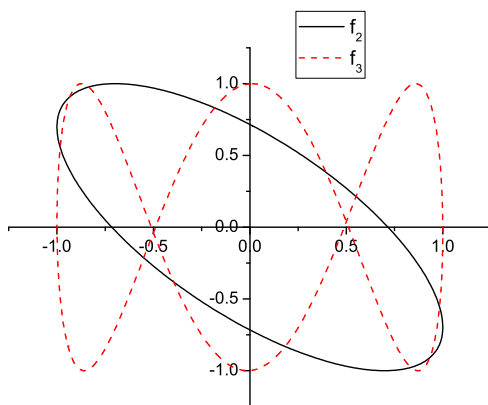

Zadatak 10. (Lisažuove figure)

- (1) U radnoj svesci dodati 3 nove kolone.
- (2) U prvoj koloni generisati brojeve 0, 1, 2, ... 500. U narednim kolonama generisati vrednosti funkcija:

$$f_1(x) = -\sin\left(\frac{\pi x}{250}\right), \quad f_2(x) = \sin\left(\frac{\pi x}{250} + \frac{\pi}{4}\right),$$
$$f_3(x) = \cos\left(\frac{3\pi x}{250}\right), \quad f_4(x) = \cos\left(\frac{\pi x}{50} + \frac{\pi}{2}\right)$$

- (3) Nacrtati prvi grafik, tako da je f_1 na x osi, a f_2 i f_3 na y osi. Veličinu fonta svih oznaka (brojeva, potpisa ispod grafika i legende) povećati jednom. Debljina linije je 1.5pt. Linije se spajaju dužima (straight). Obe ose se nalaze na poziciji 0.
- (4) Nacrtati drugi grafik, tako da je f_3 na x osi, a f_4 na y osi. Veličinu fonta svih oznaka (brojeva, potpisa ispod grafika i legende) povećati jednom. Debljina linije je 1.5pt. Ubaciti grid linije pri čemu je njihova debljina 0.5 a boja plava.
- (5) Grafike uneti u Word. Formatirati ih tako da tekst ne ide oko njih. Ubaciti potpise ispod grafika.

Zadatak 11. Nacrtati grafik zavisnosti dva napona u električnom kolu od vremena. U tabeli su date izmerene vrednosti.

$t[\text{ms}]$	$U_1[\text{V}]$	$U_2[\text{V}]$
1	3.67	12.13
3	0.49	4.46
5	0.067	1.64
7	0.0091	0.6
9	0.0012	0.22

(1) Nacrtati grafik. Napon U_1 je tipa linija + simbol pri čemu je veličina simbola 12pt. Veličinu fonta svih oznaka (brojeva, potpisa ispod grafika i legende) povećati jednom. Debljina linije je 1.5pt.

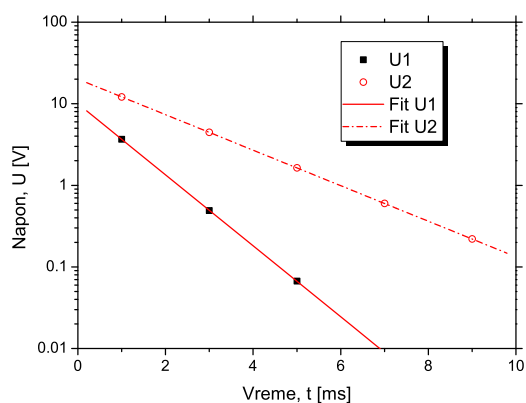
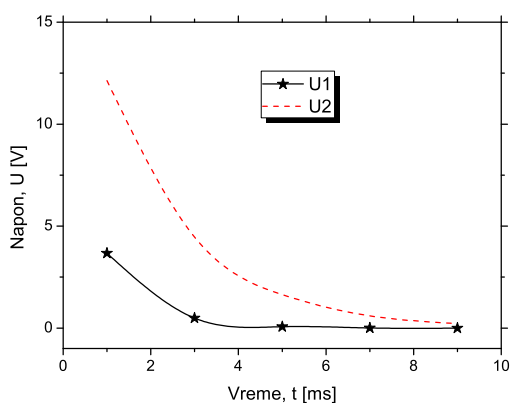
(2) Nacrtati drugi grafik. Podesiti y osu na grafiku tako da bude logaritamska. Vrednosti na y osi su u opsegu 0.01V - 100V. Veličinu fonta svih oznaka (brojeva, potpisa ispod grafika i legende) povećati jednom.

(3) Podesiti da se vrsta, boja kao i tip simbola menjaju inkrementalno.

(4) Fitovati obe zavisnosti pravom. Debljina linije je 1.5pt.

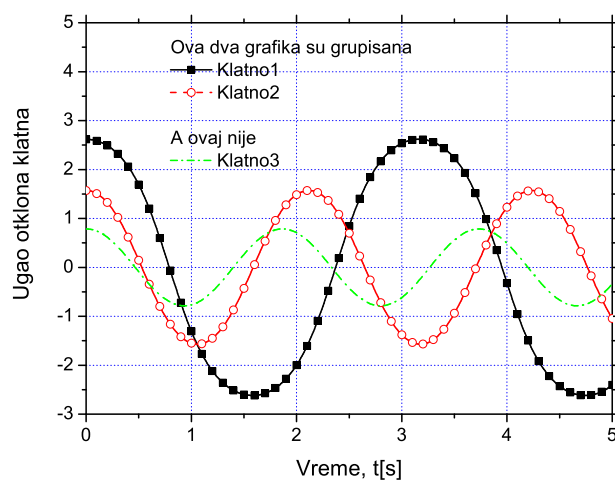
(5) Ubaciti grafike u Word.

(6) Pod pretpostavkom da su teorijske zavisnosti ova dva napona u funkciji vremena $U_1(t) = U_{01}e^{-t/\tau_1}$ i $U_2(t) = U_{02}e^{-t/\tau_2}$ na osnovu rezultata dobijenih fitovanjem odrediti U_{01} , U_{02} , τ_1 i τ_2 . Obrazložiti postupak pomoću kog su rezultati dobijeni.

Zadatak 12. Nacrtati grafik zavisnosti ugla otklona matematičkog klatna od vremena. Iz fajla zad12.txt učitati podatke (ukupno 4 kolone). Nacrtati grafik prema sledećem uputstvu:

- (1) Prva dva grafika su grupisana, a treći nije.
- (2) Prva dva grafika su tipa *line + symbol*. Svaki jedanaesti simbol se prikazuje. Debljina linije je 1.5pt. Veličinu fonta svih oznaka (brojeva, potpisa ispod grafika i legende) povećati jednom.
- (3) Treći grafik je linija. Debljina linije je 1.5pt.
- (4) Debljina grid linija je 0.5pt.
- (5) Grafik uneti u Word. Formatirati ga tako da tekst ne ide oko njega. Ubaciti potpis ispod grafika.

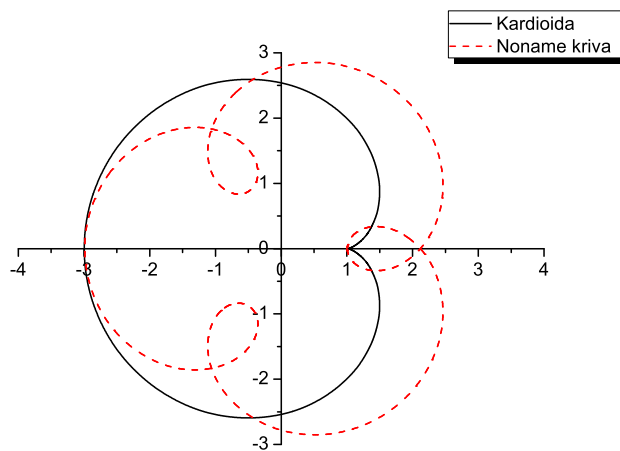

Zadatak 13.

- (1) U radnoj svesci dodati još 3 kolone.
- (2) U koloni A generisati uniformno brojeve od 0 do 2π sa korakom $2\pi/100$. U narednim kolonama generisati vrednosti funkcija:

$$\begin{aligned}x_1(t) &= 2(\cos t - 0.5 \cos(2t)), & y_1(t) &= 2(\sin t - 0.5 \sin(2t)) \\x_2(t) &= 2(\cos t - 0.5 \cos(4t)), & y_2(t) &= 2(\sin t - 0.5 \sin(4t))\end{aligned}$$

- (3) Nacrtati grafik koji se sastoji iz dve krive. Prva kriva se dobija kada je $x_1(t)$ na x osi, a $y_1(t)$ na y osi, a druga kada je $x_2(t)$ na x osi, a $y_2(t)$ na y osi. Podesiti da se tip linije i boja menjaju inkrementalno. Debljina linije je 1.5pt.
- (4) Skalu na x osi podesiti od -4 do 4 a na y osi od -3 do 3. Veličinu fonta svih oznaka povećati jednom. Linija koja povezuje tačke je tipa *b-spline*.

Zadatak 14. Zavisnost neke fizičke veličine y od neke fizičke veličine x je $y(x) = c \exp\left(-\frac{x^2}{b}\right)$.

U tablici su dati rezultati merenja.

x	y_1	y_2
0	2	1.5
0.2	1.8	1.4
0.4	1.5	1
0.6	1.1	0.6
0.8	0.7	0.3
1	0.4	0.1

- (1) Grafički predstaviti rezultate merenja.
- (2) Veličina simbola je 12, debljina linije 1.5pt, veličina fonta svih oznaka povećana je jednom.
- (3) Linija koja povezuje tačke je glatka kriva.
- (4) Skala na x osi je od -0.1 do 1.1 a na y osi od 0 do 2.5.
- (5) Dodati još jednu kolonu u worksheetu i izračunati vrednosti za svako merenje. Nacrtati grafik zavisnosti y od x^2 . Podesiti odgovarajuću skalu tako da se linearnim fitovanjem mogu izračunati koeficijenti c i b .
- (6) Izvršiti linearno fitovanje za obe serije merenja i odrediti koeficijente c i b kao i greške za ove koeficijente.
- (7) Grafik srediti kao na slici. Veličina simbola je 12, a debljina linija 1.5pt

